

В. Скороходов,
кандидат технічних наук
О. Полухіна,
кандидат історичних наук

ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР В НЕДЕРЖАВНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Південнослов'янський інститут Київського славістичного університету завершує 10-й – ювілейний – рік свого існування. За цей час він став не тільки добре знаним в регіоні освітнім закладом (про що, зокрема, свідчать грамоти Міністерства освіти і науки України “За впровадження новітніх технологій навчання” (2002 р.), “За видання навчальних посібників нового покоління” (2004 р.), “За модернізацію освіти” (2004 р.)), а й досить авторитетним науково-просвітницьким осередком славістичного напрямку. Починаючи з 1996 року, з ініціативи Південнослов'янського інституту в Миколаєві щорічно проводяться історико-культурологічні слов'янознавчі читання, які стали вже доброю традицією інтелектуального і громадсько-культурного життя нашого міста, безпосереднім виявом сучасних міжслов'янських освітньо-наукових та культурних зв'язків. Конкретну тематику й зміст вказаних читань відображають видані за їх результатами науково-методичні збірники: “Слов'янська культурна спадщина: проблеми теоретичного осмислення та практичного збереження” (1996), “Слов'янська культурна спадщина в світовому, загальноукраїнському та регіональному полікультурному просторі” (1997), “Слов'янський світ та античні традиції” (1999), “Слов'янський світ і християнство” (2000), “Трансформація вузівської освіти на рубежі ХХ-ХХІ століть” (2001), “Традиції слов'янського просвітництва: шлях крізь століття” (2002), “Просвітницька справа родини Аркасів” (2002), “Актуальні проблеми славістики як інтегративного напрямку науки та освіти” (2003), “Мовні, історико-культурологічні та політичні проблеми слов'янського світу” (2004).

В слов'янознавчих читаннях беруть участь викладачі і студенти різних ВНЗ, працівники музеїв і бібліотек міста Миколаєва, гості-науковці з Києва, Одеси, Сімферополя, з братніх слов'янських країн – Росії, Болгарії, Польщі. Між фахівцями відбувається інтенсивний інформаційний обмін з історико-культурологічних, лінгвістичних, політичних, світоглядних проблем, з питань методичного й організаційного забезпечення розвитку освіти в країнах слов'янського ареалу, поширюється кращий навчально-методичний досвід. Особливого колориту й емоційної піднесеності читанням надають включені в їхній контекст мистецькі заходи – художні виставки, музичні вечори, літературні програми тощо.

Так, у 2001 році було проведено мистецьке свято “Слов'янська музична весна” до 250-річчя від дня народження видатного східнослов'янського композитора Дмитра Бортнянського. Постає його є досить цікавою в аспекті творчої плідної взаємодії різних етнічних, передусім слов'янських, культур. Українець за походженням, вихованець славнозвісної школи співаків в українському місті Глухові, Бортнянський зробив блискучу кар'єру музиканта, педагога й громадського діяча в столиці Російської імперії Петербурзі. Ставши одним із засновників російської класичної музики, він широко використовував в своїй творчості українську мелодіку, елементи не тільки східнослов'янського, а й південнослов'янського музичного фольклору, а також традиції італійської класичної музичної школи. Інтер'єр для сценічної композиції, присвяченої ювілею Дм. Бортнянського, утворювали оригінали меблів, побутових речей кінця ХVІІІ – почат-

ку XIX ст. з фондів обласного краєзнавчого музею, що посилювало можливість “вживання” слухачів – зокрема, студентської молоді – в іншу культурно-історичну епоху. Реалізацію ж вокально-поетичної частини композиції забезпечили учасники літературно-музичної студії Південнослов’янського інституту КСУ під керівництвом нашого ж викладача, лауреата Міжнародного конкурсу вокалістів “Кримська весна – 2002” Анни Абікулової. При цьому народні пісні та арії виконувались вузівськими “артистами” українською, російською, болгарською, сербською та італійською мовами.

Важливим результатом слов’янознавчих читань є не тільки спільні публікації, але й нові подальші проекти співпраці освітян й науковців різних слов’янських країн, посилення між ними взаємодії та взаєморозуміння. В 2003 році Південнослов’янський інститут було нагороджено грамотою Міністерства освіти і науки України “За розвиток славістики на півдні України”. Конкретним виявом досить високого громадського й наукового визнання діяльності Південнослов’янського інституту в зазначеному напрямі став наказ №5 від 19.06.2003 р. директора Українського державного славістичного центру (далі УДСЦ) Національної Академії наук України та Міністерства освіти і науки України, доктора історичних наук, професора Ю.М.Алексєєва про створення на базі Південнослов’янського інституту Миколаївського відділення Українського державного славістичного центру НАНУ и МОНУ.

Основними завданнями Миколаївського відділення УДСЦ є:

- визначення провідних напрямів регіональних наукових досліджень, освітянської та просвітницької діяльності в галузі славістики, організаційне та кадрове забезпечення їхньої комплексної реалізації;
- здійснення координації робіт у галузі славістики з іншими вищими навчальними закладами регіону, архівами, музеями, бібліотеками, відповідними громадськими організаціями, зацікавленими бізнесовими структурами;
- вивчення та впровадження досвіду прогресивних навчальних технологій в галузі славістики;
- організація та проведення наукових та навчальних читань, семінарів, конференцій, конкурсів, шкіл, фестивалів, в тому числі й міжнародних, за профілем своєї діяльності;
- здійснення співробітництва із зарубіжними науковими та навчальними установами;
- здійснення за рахунок власних асигнувань відряджень за кордон вітчизняних фахівців й прийняття зарубіжних фахівців;
- здійснення інформаційної та видавничої діяльності.

Отже, з 2003 року й надалі регіональний славістичний часопис “Слов’янський альманах” виходитиме як спільний орган Південнослов’янського інституту КСУ та Миколаївського відділення Українського державного славістичного центру НАН України і Міністерства освіти і науки України, що, безперечно, сприятиме піднесенню не тільки його статусу, але й змістовного й поліграфічного рівня, збільшить можливості залучати до кола його авторів нові, свіжі й висококваліфіковані сили.

Миколаївським відділенням УДСЦ на найближчу перспективу заплановано дослідження п’яти наступних комплексних наукових проблем:

1. “Модернізація освіти слов’янських країн в контексті процесів загальноєвропейської інтеграції”;

2. “Гуманістичні цінності слов’янської культури в контексті процесів глобалізації”;
3. “Україністика на тлі загального слов’янознавства”;
4. “Економіка країн слов’янського ареалу наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.”;
5. “Громадянське суспільство у світовому, загальнослов’янському та українському вимірах”.

В плані реалізації останньої, п’ятої, з зазначених проблем Миколаївським відділенням УДСЦ в минулому році було підготовлено до друку й видано два навчальних посібника з грифом Міністерства освіти і науки України кандидата філософських наук, професора О.Г.Хімченка “Проектування стратегії та тактики виборчих кампаній” і “Будівництво та функціонування політичних партій” (Миколаїв, 2003).

Стосовно досліджень поточних процесів модернізації освіти в країнах слов’янського ареалу, в 2003 році Південнослов’янський інститут став одним з організаторів Перших міжнародних наукових читань, присвячених пам’яті академіка С.Я.Батишева. З ім’ям цього видатного вченого й талановитого організатора пов’язана ціла епоха в становленні та розвитку системи професійної освіти в колишньому Радянському Союзі. Життя показує, що цей цінний педагогічний досвід надто рано обмежувати історико-архівними рамками, він залишається досить актуальним з огляду на потребу подолання тривалої економічної кризи в слов’янських країнах Східної Європи. Більш докладно хід та результати зазначеної конференції висвітлено в повідомленні доктора педагогічних наук, професора І.М.Старікова, що друкується в даному випуску “Слов’янського альманаху”.

*Відкриття ІХ історико-культурологічних слов’янознавчих читань, травень 2004 р.
Зліва направо: начальник управління освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації
В.В.Мельниченко, Генеральний консул Російської Федерації в м. Одесі Ф.К.Довженок,
заступник міського голови Т.І.Бугаснко, ректор Південнослов’янського інституту
В.А.Скорородов, заступник голови Миколаївської облдержадміністрації Ю.О.Шклярський,
Генеральний консул Республіки Польща в м. Одесі А.Собчак,
проректор Київського славістичного університету В.І.Кузьменко*

Важливим проміжним етапом в реалізації досліджень з зазначених вище комплексних наукових проблем стало проведення в травні 2004 року ІХ історико-культурологічних слов'язнавчих читань, загальний пафос яких можна визначити фразою: “Через освіту і культуру – до посилення співдружності!” В рамках читань відбулася міжнародна наукова конференція “Актуальні проблеми викладання мов та історії слов'янських народів (і суміжних з ними дисциплін)”. В конференції взяли участь 38 доповідачів (34 – з України й 4 – з Болгарії), серед них докторів наук – 2, кандидатів наук – 18. За матеріалами конференції має бути видано відповідний науково-методичний збірник. В ході роботи конференції було презентовано нову видавничу продукцію Південнослов'янського інституту КСУ – збірку тез “Історія та культура слов'янського світу очима молоді”. В ній репрезентуються матеріали доповідей і повідомлень студентів Південнослов'янського інституту КСУ, ряду інших ВНЗ м. Миколаєва, що були прочитані й обговорені на семінарі молодих дослідників-початківців. Проведення подібних заходів з наступною публікацією напрацьованих матеріалів слід вважати однією з виправданих форм залучення студентської молоді до слов'янської історико-культурної спадщини та підвищення ефективності навчально-виховного процесу (адже значно активізується самостійна робота студентів, посилюється індивідуальний підхід до кожного з них з боку викладачів).

Підготовка та проведення ІХ історико-культурологічних слов'язнавчих читань значно пожвавили робочі зв'язки Південнослов'янського інституту КСУ та Миколаївського відділення УДСЦ з Генеральними консульствами Російської Федерації та Республіки Польща в Україні (м. Одеса). Високою інформативністю та духовною наснагою всіх учасників відзначалися проведені в рамках читань 2004 року “круглі столи” студентів і викладачів факультету міжнародних відносин “Актуальні проблеми російсько-українських відносин” (за участю Генерального консула Російської Федерації п. Фелікса Довженка), “Рік Польщі в Україні: вивчаючи досвід реформ” (за участю Генерального консула Республіки Польща п. Анджея Собчака) й лінгвокраїнознавча програма студентів філологічного факультету “Польської землі краса” (також за участю Генерального консула Республіки Польща п. Анджея Собчака).

“Круглий стіл” студентів психологічного факультету й викладачів кафедр суспільно-гуманітарних дисциплін, слов'янської філології, соціальної психології, що працював за проблемою “Т.Г.Шевченко знаний і незнаний: поет, просвітник, гуманіст”, продукував постановку нової пошукової проблеми “Слов'янський світ епохи романтизму (компаративістський аспект)”.

Отже, вважаємо, що рішення про відкриття регіонального відділення Українського державного славістичного центру в складі Південнослов'янського інституту КСУ виправдає себе. Воно сприятиме розв'язанню тих надзвичайно складних завдань, які стоять сьогодні перед вітчизняною наукою та освітою.